

פערים בשימור נשים בתוכנית הסינון הלאומית לגילוי מוקדם של סרטן השד

עירית כהן-מנהיים¹, אינה זסלבסקי-פלטיאל², ריטה דכטיאר¹, מירי זטלאווי¹, ליטל קינן בוקר^{1,3}, מיכל ברומברג^{1,4}

¹המרכז הלאומי לבקרת מחלות, משרד הבריאות, רמת גן, ישראל, ²מכון גרטנר לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, המרכז הרפואי שיבא, תל השומר, ישראל,

³ביה"ס לבריאות הציבור, הפקולטה למדעי הרווחה והבריאות, אוניברסיטת חיפה, חיפה, ישראל

⁴ביה"ס לבריאות הציבור, הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות ע"ש גרין, אוניברסיטת תל אביב, תל אביב, ישראל

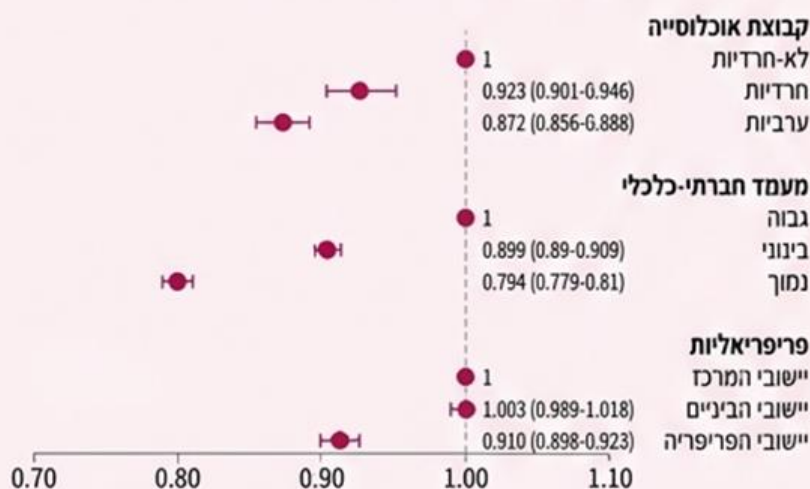
משרד
הבריאות

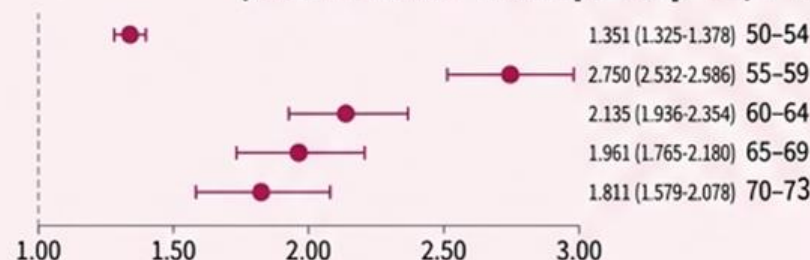
תוצאות

בקרב 296,531 נשים שביצעו ממוגרפיית סינון ב-2021 עמד שיעור השימור על 68.1%, והיה גבוה יותר בבדיקות חוזרות (69.5%) בהשוואה לראשונות (59.3%). בבדיקה ראשונה נצפתה ירידה חדה בשימור בגיל 59-55 ויציבות לאחר מכן ואילו בבדיקה חוזרת נצפתה ירידה הדרגתית בגיל 59-55 וירידה חדה לאחר מכן. נמצאה אינטראקציה בין גיל לסיווג הבדיקה: לנשים בבדיקה חוזרת נטייה להישאר בתוכנית בכל גיל, כששיא האפקט נצפה בגיל 59-55 ($HR=2.75, 95\%CI=2.53-2.99$). סיכון מופחת לשימור ההשתתפות בתוכנית בכלל הנשים נצפה במגזר הערבי ($HR=0.87, 95\%CI=0.86-0.89$) והחרדי ($HR=0.92, 95\%CI=0.90-0.95$) לעומת לא-חרדי, מעמד חברתי-כלכלי נמוך ($HR=0.79, 95\%CI=0.78-0.81$) ובינוני ($HR=0.90, 95\%CI=0.89-0.91$) לעומת גבוה, מגורים בפריפריה ($HR=0.91, 95\%CI=0.90-0.92$) לעומת המרכז, גיל בדיקה ראשונה 55-59 ($HR=0.43, 95\%CI=0.40-0.47$) ומעלה ($HR=0.56-0.63$) לעומת 50-54 וגיל בדיקה חוזרת 70-73 ($HR=0.75, 95\%CI=0.73-0.76$) לעומת 50-54.

משתנים סוציו-דמוגרפיים וגיאוגרפיים

גיל (בדיקת סינון חוזרת לעומת ראשונה)

רקע

בישראל פועלת תוכנית לאומית לגילוי סרטן השד בנשים בנות 50-74 בסיכון ממוצע למחלה המבוססת על ממוגרפיית סינון אחת לשנתיים.

שימור (retention) השתתפות הנשים בתוכנית משפיע על יעילותה. היעדים שנקבעו הם 75% ומעלה לנשים בבדיקת סינון ראשונה ו-90% ומעלה לבדיקה חוזרת, אבל שיעורי השימור הלאומיים נמוכים מכך.

חיוני לאפיין גורמים הקשורים לשימור המשתתפות בתוכנית הסינון, כדי לתכנן התערבויות ממוקדות במדיניות בריאות.

מטרות

לבחון פערים סוציו-דמוגרפיים וגיאוגרפיים בשימור משתתפות בתוכנית הסינון לפי סיווג הבדיקה (ראשונה/חוזרת).

שיטות

מחקר מעקב רטרו-פרוספקטיבי, המבוסס על נתוני בקרת האיכות של התוכנית הלאומית לגילוי סרטן השד, המנוהלת על-ידי משרד הבריאות. העוקבה כללה נשים בנות 50-73 שביצעו ממוגרפיית סינון בשנת 2021.

שיעור השימור הוגדר כביצוע בדיקה חוזרת בטווח של 21-30 חודשים מבדיקת האינדקס. הבדיקה סווגה כראשונה אם ממוגרפיית הסינון בתחילת המעקב הייתה הראשונה בחיי האישה.

מודל הסיכונים הפרופורציונליים של Cox שימש להערכת הקשר בין גיל, קבוצת אוכלוסייה, מעמד חברתי-כלכלי, פריפריאליות וסיווג בדיקת הסינון בתחילת המעקב לבין שימור המשתתפות בתוכנית.

מסקנות והמלצות

הממצאים מדגישים אי-שוויון בשימור נשים בתוכנית, הנקשר להשתייכות לאוכלוסיות מוחלשות, ובמיוחד לגיל הכניסה לתוכנית. ברמת מדיניות, הממצאים מצביעים על צורך בפעולות לחיזוק השימור ובפרט לעידוד כניסה מוקדמת לתוכנית והמשכיות בקרב בבדיקות לראשונה, לצד צמצום פערים סוציו-דמוגרפיים וגיאוגרפיים והתאמה תרבותית של התוכנית.